

Nr 361

Av herr Ohlin m. fl., om ändrade schablonavdrag vid beskattningen.

I statsverkspropositionen aviserar finansministern förslag från regeringens sida senare under riksdagen om en skattehöjning av storleksordningen 500—1 000 milj. kr. Enligt finansministerns mening är detta ofrånkomligt med hänsyn till de särskilda kostnaderna för arbetslöshetsbekämpande åtgärder och till budgetläget i övrigt. Vad angår de särskilda kostnaderna för arbetslöshetsbekämpande åtgärder, vilka måste anses vara av övergående art, anser vi det icke motiverat att finansiera dessa med en ökad beskattning. Men även bortsett härifrån är budgetläget såväl för det nu närmast framförliggande finansåret och — än mer — för det därefter följande synnerligen prekärt.

Bakom det läge som sålunda uppstått ligger en i många år illa planerad och felaktigt utformad ekonomisk politik från regeringens sida. Vi skall icke ingå på detta här, men vi kan inte underlåta att framhålla att det ytterst är regeringens bristande förståelse för produktionslivets ekonomiska villkor såsom den bärande grundvalen för hela samhällets ekonomiska förmåga som utgjort det grundläggande felet i den förda politiken. Vidare måste framhållas — det i och för sig självklara — att det är *regeringens* skyldighet att *planera* den fortlöpande utformningen av den ekonomiska politiken liksom av finans- och budgetpolitiken. I sistnämnda hänseende har den förda politiken från regeringens sida visat de allra allvarligaste bristerna.

De svenska statsfinanserna har nu bringats i det läget att statsmakterna ställes inför nödvändigheten att ompröva förut fattade beslut. Det gäller beslut som inneburit att statsverket åtagit sig vissa utgifter. Men det saknas tillräcklig anledning att vid en sådan mera allmän omprövning, som framtingats av det inträdda krisläget, undantaga beslut rörande åtgärder på det skattepolitiska området. I valet mellan att genomföra en ny skatt av mycket betydande omfattning — varav följderna på kort sikt måste bli ytterst allvarliga för både den enskildes ekonomi och landets ekonomi i dess helhet samt på längre sikt att statsutgifterna stiger än mer i höjden — och att revidera en tidigare genomförd skattereform för att därigenom och med hjälp av olika besparingsåtgärder förbättra budgetläget, anser vi det senare alternativet vara att föredraga. Den för oss avgörande omständigheten är följande. Genomföres nu, såsom regeringen har för avsikt att före-

slå, en allmän omsättningskatt i syfte att inbringa till statsverket mellan en halv och en miljard nya skattekronor, så kommer denna miljard snabbt nog att förbrukas för nya statsutgifter. Om det råder enighet om att sträng sparsamhet måste iakttagas med det allmännas medel, då bör också denna enighet utsträckas till att omfatta återhållsamhet med att ställa en ny skatteälla och nya miljardebopp till förfogande. Härtill kommer att den nya, allmänna varubeskattning, som regeringen vill genomföra, måste verka direkt och allmänt fördyrande. Ytterligare kostnadshöjningar måste i dagens ekonomiska läge undvikas. Här står våra exportmöjligheter, vår konkurrensförmåga med utlandet och *syssetsättningen i landet* verkligen på spel.

Mot bakgrunden av dessa allvarliga perspektiv anser vi att — jämte minskningar i statsutgifterna — även omprövning av vissa förut genomförda politiska åtgärder av begränsad räckvidd kan komma i fråga. Vi syftar på vissa av de schabloniseringsregler, som genomfördes som ett led i den år 1955 beslutade taxeringsformen.

Reformen omfattade följande åtgärder:

1. 100 kronor schablonavdrag vid inkomst av tjänst
2. Avrundning av omkostnadsavdraget till närmaste högre 100-tal kr.
3. Schablonavdrag vid inkomst av annan fastighet
4. Schablonavdrag vid inkomst av kapital
5. Schablonisering av försäkringsavdragen
6. Avrundning av beskattningsbara beloppet till närmast lägre 100-tal kr.

Totalt beräknades dessa åtgärder medföra ett inkomstbortfall för statsverket av 114 milj. kr. och för kommunerna med 98 milj. kr. Att döma av den kraftiga stegringen av det samlade beloppet för allmänna avdrag från taxeringen 1956 till taxeringen 1957, då de nya avdragen första gången tillämpades, har skattebortfallet blivit icke obetydligt större än beräknat.

Huvudmotiveringen för reformen var att åstadkomma en förenkling av taxeringsarbetet. Men dessutom kunde för vissa av åtgärderna anföras andra motiv. 100-kr.-avdraget vid inkomst av tjänst har sålunda motiverats med önskemålet att söka nå en ökad rättvisa och likformighet i skattebördans verkliga fördelning till förmån för de mindre inkomsttagarna. Schablonavdraget vid inkomst av kapital har motiverats — förutom med förenklingssträvandena — med dess verkan att gynna sparandet. Inkomst av annan fastighet slutligen bör av naturliga skäl likabehandlas med inkomst av kapital. De skäl som då anfördes och som här i korthet refererats anser vi fortfarande vara så bärande, att vi icke vill föreslå att några ändringar vidtages här.

Schabloniseringen av försäkringsanslagen innebar, att dessa — även om inga kostnader för försäkringspremier redovisades — i vart fall skulle uppföras med lägst 150 kr. för ensamstående och lägst 300 kr. för äkta makar. Avdragen är samtidigt maximerade till högst 300 kr. för ensamstående och

högst 600 kr. för äkta makar. Schabloniseringen har enligt taxeringsmyndigheternas erfarenhet *försvårat* deklarations- och taxeringsarbetet. Det uppgivna syftet har således inte nåtts. Konstruktionen måste vidare ha den nackdelen att den snarast motverkar den enskildes intresse för försäkrings-sparande.

Avrundningen av beskattningsbara beloppet — till närmast lägre 100-tal kronor — har medfört en viss nedbantning av tabellmaterialet för skatte-debiteringen. Fråga är dock om denna förenkling är värd det inkomstbort-fall för det allmänna som åtgärden medfört (drygt 50 milj. kr.). Vi anser att avrundningen med hänsyn till kostnaderna och budgetläget bör slopas och en återgång ske till förut gällande regel om avrundning till närmast lägre 10-tal kronor.

Vad slutligen beträffar avrundningen av omkostnadsavdraget till när-mast högre 100-tal kronor, så uttalades redan då förslaget framlades år 1955 viss tveksamhet.

Regeln kunde nämligen befaras leda till oberättigade uppräknningar av omkostnaderna. Dess taxeringsförenklade effekt torde vidare vara ringa. Vi anser att denna avrundningsregel må kunna utgå. Reglerna för omkostnadsavdraget bör därför utformas så, att avdrag för omkostnader skulle medgivnas för redovisat belopp, dock alltid lägst 100 kr.

Totalt kan de justeringar vi här angivit beräknas medföra ett inkomst-tillskott för statskassan av ca 70 milj. kr. för helt år. Vidare uppkommer en ökning av skatteunderlaget för kommunerna, som representerar för dem ett inkomsttillskott av ca 60 milj. kr. för helt år. Med hänsyn till det för statskassan beträngda läget anser vi det motiverat att utnyttja den sålunda uppkommande ökningen av det kommunala skatteunderlaget till en ned-sättning av det statliga bidraget till kommunerna i anledning av ortsav-dragsreformen med ett motsvarande belopp. Åtgärden innebär, att för den till denna del företagna minskningen i statsbidraget kompenseras kommu-nerna genom ökningen i skatteunderlaget.

Ändringen bör träda i kraft fr. o. m. den 1 januari 1960 att tillämpas fr. o. m. 1961 års taxering. Den förutsätter ändringar i 31 §, 2 mom., 46 §, 50 § 2 mom. och 51 § kommunalskattelagen jämte i anvisningarna till 62 § samma lag, vidare i 9 § 2, 3 och 4 mom. förordningen om statlig inkomst-skatt samt i 8 § förmögenhetsskatteförordningen. Ändring får även ske i upphördsförordningen (4 §).

Med hänsyn till att ändringarna skall gälla fr. o. m. den 1 januari 1960, kan de sammanlagt beräknas medföra en förbättring av det statliga bud-getläget med 55 milj. kr. för finansåret 1959/60 och med 130 milj. kr. för finansåret 1960/61.

Vi vill slutligen framhålla, att vi är väl medvetna om att goda motiv an-fördes och accepterades av riksdagen år 1955 då de taxeringsregler, som vi nu föreslår ändrade, antogs. Men vi anser det såsom förut närmare ut-

vecklats vara att föredraga att nu göra dessa justeringar hellre än att — utan allvarlig prövning av andra alternativ att förbättra budgetläget — genomföra en allmän varubeskattning av den hårda omfattning regeringen avser föreslå.

Med hänvisning till det anförda får vi således hemställa,

att riksdagen måtte besluta ändringar i ovan i motivering angivna skatteförfattningar av innebörd *att* det s. k. omkostnadsavdraget skall uppföras med i deklarationen redovisat belopp, dock lägst 100 kronor, *att* med bibehållande av nuvarande maximisummor försäkringsavdraget endast får utnyttjas till det belopp som motsvaras av erlagda premier, samt *att* avrundning av den beskattningsbara inkomsten skall ske nedåt till jämna tiotal kronor, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig författningstext.

Stockholm den 27 januari 1959

Bertil Ohlin

Wald. Svensson

Sven Wedén

O. Malmberg

Manne Ståhl

Bertil von Friesen

Ragnhild Sandström

Sven Gustafson
i Göteborg

Henning Gustafsson
i Skellefteå